



# Helhetslyftet – Slutrapport Strömstads Vuxenutbildning

AMIF 2022/20356811

Anja Sonerud lokal projektledare och Alexander Johansson rektor

Datum: 2025-06-23

Dokumentnamn: Helhetslyftet – Slutrapport Strömstads Vuxenutbildning

Kontaktperson: Alexander Johansson, vuxenutbildningen, Barn- och utbildningsförvaltningen Strömstads kommun

Projektnummer: AMIF: Helhetslyftet, 20356811

Telefon: 0526-195 20

E-post: alexander.johansson1@stromstad.se

## Sammanfattning

Strömstads Vuxenutbildning har inom ramen för Helhetslyftet arbetat med att utveckla och genomföra kombinationsutbildningar för tredjelandsmedborgare (TLM), där språk- och yrkesutbildning integreras. Syftet har varit en ökad språkprogression hos deltagare med svenska som andraspråk. Nya yrkesutbildningar har tagits fram i syfte att skapa en effektiv väg till arbete och egenförsörjning samt öka känslan av delaktighet i samhället för målgruppen TLM.

På grund av utmaningar med att nå upp till målantalet av TLM-deltagare i kombinationsutbildningar, har vår verksamhet kompletterat insatsen med förstärkt studie- och yrkesvägledning samt föräldraskapskurser inom ramen för projektet. Dessa har visat sig vara värdefulla inslag för att stärka deltagarnas språkutveckling, samhällskunskap och integration i samhället – det har satt fokus på olika vägar till arbete.

BIP har integrerats som ett förhållningssätt i hela verksamheten och har bidragit till ett mer strukturerat och individanpassat arbetssätt – *med fokus på arbete från dag ett*.

Kortare yrkesutbildningar (kombinationsutbildningar) har fungerat som en introduktion till arbetslivet och har ökat motivationen för vidare studier. Arbetet har bedrivits enligt Skolverkets modell och anpassats efter lokala behov, med särskilt fokus på två-pedagogsystem, kompetensutveckling, ett språkutvecklande arbetssätt och samverkan med arbetslivet.

Kompetensutveckling har erbjudits inom ramen för projektet inom en rad områden och har genomförts kontinuerligt med all personal, en viktig del i att bibehålla en rask utvecklingstakt och arbeta forskningsbaserat.

Flera av projektets arbetssätt har implementerats i ordinarie verksamhet och kommer att leva vidare efter projektets slut. Det gäller bland korta kombinationsutbildningar med två-pedagogsystem, BIP som förhållningssätt i hela verksamheten, föräldraskapskurser inom SFI samt utökad studie- och yrkesvägledning. Projektet har stärkt samverkan mellan vårt språk- och yrkeslag samt gett ett brett kontaktnät med andra vuxenutbildningar och arbetsgivare. Sammantaget har det kollegiala lärandet, organisatoriska förändringar samt metodutvecklingar lett till mer ändamålsenliga kombinationsutbildningar. Projektets lärdomar har gett vår verksamhet en solid grund kopplat till målgruppen tredjelandsmedborgare och vi ser goda förutsättningar för fortsatt utveckling.

# Innehåll

Sammanfattning.....	2
Innehåll.....	3
Inledning .....	4
Projekt mål för Helhetslyftet.....	4
Beskrivning av insatsen.....	5
Resultat.....	7
Beskäftigelses Indikator Projektet - BIP .....	9
Samverkan.....	10
Berättelse från deltagare .....	12
Referenser.....	14

# Inledning

Helhetslyftet, var ett projekt som pågick mellan september 2022 till och med maj 2025. Projektet var finansierat genom medel från Asyl- och migrationsfonden (AMIF) och projektägare var Styrelsen för folkhögskolorna i Västra Götalandsregionen med projektledning förlagd på Folkhögskoleförvaltningen. Syftet med projektet var att tillhandahålla ändamålsenliga utbildningar som var anpassade till målgruppens behov där målgruppen var tredjelandsmedborgare (medborgare i länder utanför EU/EES). De utbildningsinsatser som projektet innefattade skulle utgå från tanken om att kombinera yrkesstudier med studier i svenska och/eller andra förberedande insatser inför arbetslivet. Vidare var målet med Helhetslyftet att minska arbetslösheten och öka känslan av delaktighet i samhället hos tredjelandsmedborgare. Då det finns ett samband mellan hälsa, livssituation och möjlighet att ta till sig utbildning hade projektet även inkluderat insatser med hälsokommunikation och föräldrastöd för deltagarna i projektet.

Projektet genomfördes med partners från region, kommun och civilsamhälle i 17 kommuner i Västra Götaland och Halland. Projektpartners ansvarade för olika slags insatser för deltagarna, så som Nästa steg, Kombinationsutbildningar, Förberedande jobbspår kommun och Förberedande jobbspår folkhögskola. För att behålla en sammanhållen projekttidé fanns utöver projektledningen även samordnare för de olika insatserna som har koordinerat de olika delarna i projektet. Denna slutrapport syftar till att beskriva det arbete som Strömstads vuxenutbildning genomförde i Helhetslyftet, redovisa projektresultat samt lyfta fram utmaningar och vilka delar som kommer att tas med i det fortsatta arbetet.

## Projektmål för Helhetslyftet

Helhetslyftet hade tre framskrivna projektmål för deltagarna samt för verksamheterna;

- 1) ökade kunskaper i svenska språket
- 2) ökad anställningsbarhet där individuella förutsättningar matchar arbetsmarknadens behov
- 3) utvecklade metoder, arbetssätt och samverkansformer för arbetet med integration.

I vår verksamhet har vi arbetat med projektmål 1,2, 3 och beskriver vårt arbete med dessa mål i denna slutrapport för Helhetslyftet. I projektet tog

projektpartners fram en förändringsteori med mål uppdelat på organisation, ledning och medarbetare samt deltagare. Dessa har sedan följts upp utifrån ett systematiskt kvalitets- och utvecklingsarbete där inrapportering skett genom kontinuerlig dokumentation, vilket i sin tur utgjort underlag i de diskussioner som genomförts på dialogmötena. Dialogmötena har skett mellan projektpartners och projektledning och syftat till att skapa reflekterande lärtillfällen. Systematiken och återkommande diskussioner har bidragit till att områdena nedan har kunnat utvärderas, utvecklas och bidragit till förbättrade arbetssätt.

#### Organisation

- Upparbetade samarbeten mellan organisationer i projektet.
- Metoder kring samarbete, samverkan och samordning.
- Insatserna är anpassade efter deltagarens behov och förutsättningar samt samhällets kompetensförsörjningsbehov.
- Metodutveckling av kombinationsutbildningar.
- Metodutveckling av BIP samt SKAPA-verktyg för deltagare.

#### Ledning och medarbetare

- Ledning och medarbetare har ett långsiktigt perspektiv på kedjan av stöd och insatser för deltagarens väg mot arbete.

#### Deltagare

- 60 % av deltagarna anger att insatsen inom Helhetslyftet har varit till hjälp för deras integration.
- 60 % av deltagarna har ökat sina förutsättningar att komma in på arbetsmarknaden enligt BIP.
- 80 % av språkdeltagarna har förbättrat sina kunskaper i svenska enligt GERS eller SFI.

## Beskrivning av insatsen

Vuxenutbildningen i Strömstad består av svenska för invandrare (SFI), grundläggande- och gymnasiala kurser samt yrkesutbildningar med eller utan språkstöd. Det är centralt i vuxenutbildningens uppdrag att sträva efter flexibla lösningar gällande arbetssätt och arbetsformer med utgångspunkt i individens behov. Bakgrunden till deltagandet i Helhetslyftet var ett identifierat behov av att erbjuda mer ändamålsenliga kombinationsutbildningar för tredjelandsmedborgare, där språk- och yrkesutbildning integreras. Strömstads Vuxenutbildning såg en möjlighet

att genom projektet utveckla och testa nya arbetssätt som bättre möter målgruppens behov.

Syftet med kombinationsutbildningar är att förkorta vägen till arbete för nyanlända genom att eleven lär sig svenska språket och ett yrke samtidigt. Insatsen syftade till att minska arbetslösheten och öka känslan av delaktighet i samhället bland tredjelandsmedborgare. Genom att utveckla kombinationsutbildningar, stärka studie- och yrkesvägledningen samt arbeta med språkutvecklande metoder, var målsättningen att skapa hållbara utbildningsmodeller som leder till vidare studier eller arbete – med ökad progressionstakt. I tillägg har vi genom Helhetslyftet kunnat erbjuda våra elever Föräldraskapskurser med inslag av hälsokommunikation.

Vuxenutbildningen i Strömstad är en organisation med ett tjugotal anställda. Det är en nära samverkan mellan språk- och yrkeslärare, studie- och yrkesvägledare samt skolledning. Vi har arbetat aktivt med att skapa organisatoriskt utrymme för utvecklingsarbete och implementering av nya arbetssätt.

Projektledaren ansvarade för samordning och uppföljning av insatserna inom Helhetslyftet. Projektledare har hållit i all rapportering och varit ett nav för utvecklingsarbetet. Rektor leder yrkesråden och ansvarar för strategiska beslut. Lärare inom SFI och yrkesutbildningar arbetade tillsammans inom kombinationsutbildningar och all personal har involverats i kompetensutveckling. Studie- och yrkesvägledare ansvarade för kartläggning, vägledning och uppföljning av deltagare. Administratör har skött registrering och rapportering av deltagare.

Arbetet bedrevs enligt Skolverkets modell för kombinationsutbildningar, med lokal anpassning. Nya yrkesutbildningar har tagits fram i nära dialog med bransch och arbetsliv, exempelvis de korta kombinationsutbildningarna till *Servicemedarbetare i vårdmiljö* och *Säljare*. Två-pedagogsystemet utvecklades och implementerades successivt, med fokus på integrerad språkundervisning och genom ett kollegialt lärande. Språk- och yrkeslärare har tillsammans planerat, genomfört och utvärderat lektionsmaterial för att skapa för målgruppens behov väl sammansatta lektioner. Yrkesråd etablerades med tydlig struktur och enligt ett årshjul. APL-uppföljning (arbetsplatsförlagt lärande) hos arbetsgivare har utvecklats.

BIP har använts som ett förhållningssätt i allt vårt arbete och all personal har fått ta del av fortbildning samt uppföljande arbete för att koppla BIP till

vår verksamhet, modellen har integrerats i planering och uppföljning av insatser.

## Resultat

Totalt har Strömstads vuxenutbildning haft 50 unika deltagare inom Helhetslyftet. Flera av våra deltagare har medverkat i mer än en aktivitet. Följande aktiviteter har genomförts, antal deltagare anges per aktivitet:

- 33 deltagare på kombinationsutbildningar
- 13 deltagare på SFI med utökad studie- och yrkesvägledning
- 19 deltagare på föräldraskapskurser

Flera deltagare har gått vidare till arbete, fortsatt utbildning eller planerar på sikt universitetsstudier, exakt statistik har vi dock inte då eleverna lämnar oss vid avslutade studier. Samtliga deltagare i den korta yrkesutbildningen *Servicemedarbetare i vårdmiljö* valde att söka vidare till undersköterskeutbildning. I yrkesutbildningen *Säljare* gick flera deltagare vidare till arbete eller fortsatta studier och två har önskan om att så småningom studera på universitetet. Många av de elever som studerat kombinationsutbildningar har fått helg- och sommarjobb, de har genom sin APL under utbildningen etablerat ett nätverk av kontakter och fått sin första referens. Det är tydligt att de korta 20-veckors yrkesutbildningarna i flertalet fall fungerar som ett första steg på en *utbildningstrappa*, att det ger ökad studiemotivation och även ett inträde på arbetsmarknaden. *Se elevcitat under senare del av rapporten.*

Kvalitativa effekter innefattar att deltagarna har visat ökad studiemotivation, förbättrade språkkunskaper och större förståelse för det svenska utbildningssystemet och arbetsmarknaden. Det språkutvecklande arbetssättet har bidragit till ökad progression. Föräldraskapskurserna har stärkt deltagarnas samhällskunskap och gett ökade kunskaper om hur det är att vara förälder i Sverige. Kursen visade sig vara mycket relevant även för elever som ej har barn, den gav en bra grundkunskap om hur svenska samhället fungerar. Utökad studie- och yrkesvägledning har genomförts av studiebesök, fokus på arbete/yrken i undervisningen, yrkesveckor, framtagande av enkäter för utökad kartläggning och har kompletterats med enskild studie- och yrkesvägledning. Elevutvärderingar visar på hög uppskattning av utbildningarnas innehåll och struktur.

En rad nya arbetsmetoder har vuxit fram genom projektet, exempelvis:

- Organisationen har utvecklat strukturer för samverkan mellan språk- och yrkeslärare genom ett två-pedagogsystem på våra kombinationsutbildningar. Nya arbetssätt har implementerats successivt och spridits kollegialt.
- Språkutvecklande arbetssätt kopplat till APL, där både yrkes- och språkläraren nu följer upp APL och gör arbetsplatsbesök samt APL-uppgifter. I en av de nya utbildningarna har även APL skett varje vecka vilket våra elever gett särskilt god respons på.
- Yrkesveckor, studiebesök och gästföreläsare ingår numera som en del av vägledningen med inriktning mot BIP.
- Föräldraskapskurser som språk- och samhällsintegrerande insats fortsätter. Materialet som använts under kursen har introducerats till våra pedagoger och kommer användas i undervisningen framöver. I tillägg har eleverna fått bekanta sig med folkhälsa genom inslag av hälsolitteracitet, även det materialet kommer användas vidare i egen verksamhet.
- Enkät vid avslutad utbildning har tagits fram och genomförs nu varje termin på yrkesutbildningar och kurser. Den ger en bred bild av elevernas synpunkter på våra utbildningar, deras framtidsplaner och vad som låg till grund för att de valt att studera.
- Enkät som kartlägger elever på SFI gällande studier och arbete har tagits fram och genomförts en första gång, ett material som visar tidigare studie- och yrkeserfarenheter och framtidsvisioner.
- Samverkan med socialförvaltning (AME), Arbetsförmedling och näringsliv har fördjupats.
- Dialoger kring handledarutbildning har förts med arbetsgivare och en ny handledarutbildning har tagits fram vilken kommer genomföras som en pilot i kommunala verksamheter under hösten 2025.
- Kompetensutveckling har varit en central del av arbetet inom Helhetslyftet som genomförts kontinuerligt under projekttiden. Insatserna har stärkt arbetet med språkutvecklande undervisning, bedömning i flerspråkiga lärmiljöer och individanpassad vägledning.

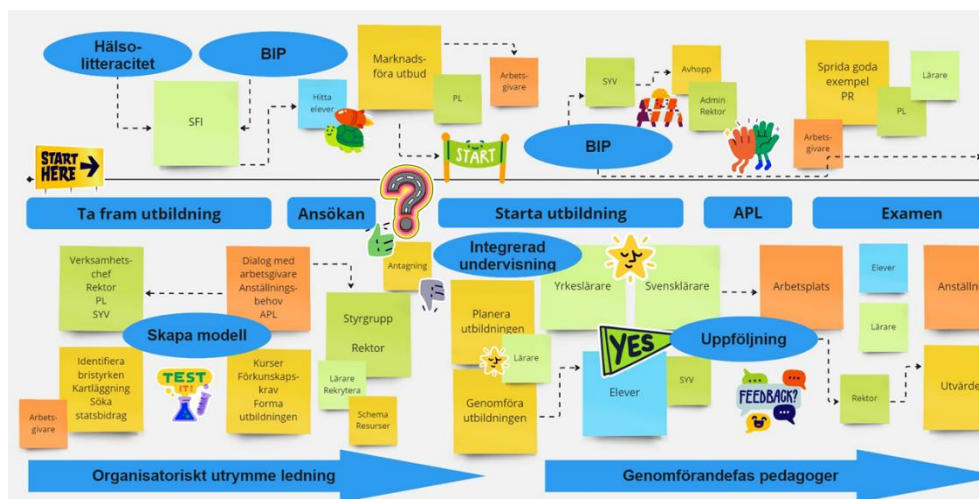
En uppskattad insats för pedagogisk personal inom både språk- och yrkesutbildningar, har varit fortbildning med Helena Reierstam från *Stockholms universitet*, forskare inom *Bedömning i flerspråkiga lärmiljöer*.

Utöver detta har vuxenutbildningen deltagit i metodutvecklingen som utgår från det material som är framtaget av *Nationellt Centrum för svenska som andraspråk* på *Stockholms universitet*. Ett utvecklingsarbete baserat på forskning och beprövad erfarenhet. Det har genomförts som kollegialt lärande med en lokal lärledare för alla våra pedagoger.

Kompetensutveckling har sammanfattningsvis erbjudits inom en rad områden inom projektet, allt från BIP till hälsolitteracitet, all vår personal har medverkat och det har varit mycket uppskattat.

## Beskæftigelses Indikator Projektet - BIP

BIP har genom projektet använts som ett förhållningsätt inom vuxenutbildningen i Strömstad och är nu integrerat i det systematiska kvalitetsarbetet. Ett särskilt årshjul för SFI har tagits fram med koppling till BIP, vilket används i planering, uppföljning och vägledning. Modellen är även en del av samplaneringen mellan språk- och yrkeslag och följer deltagarna från SFI till yrkesutbildning, *se illustration ovan*.



BIP har bidragit till ett mer strukturerat och individanpassat arbetssätt som har stärkt samverkan mellan olika yrkesgrupper och utvecklat studie- och yrkesvägledningen. Djupintervjuer med elever har visat att fokus på arbete från dag ett stärker studiemotivationen. Fortbildning inom BIP vid flera tillfällen har lyfts fram som en framgångsfaktor av vår personal. SKAPA-verktyget var ej tillämpligt i vår verksamhet.

## Samverkan

Samverkan är en viktig del i Helhetslyftet och har för vår del utvecklats på olika sätt inom projektet. Vår verksamhet har haft stort utbyte av det nätverk som erbjudits genom Helhetslyftet. Utbytet har varit på alla nivåer från verksamhetschef till medarbetare – en tydlig styrka i projektet. Våra pedagoger lyfter fram utbytet med andra pedagoger kring kombinationsutbildningar och studiebesök till andra verksamheter som särskilt viktigt och värdefullt. Dialogmöten med övriga partners inom kombinationsutbildningar har gett rektor och projektledare stort utbyte, både strategiskt och operativt.

Utöver detta har vuxenutbildningen i Strömstad deltagit i utbyten med andra utbildningsaktörer, bland annat genom:

- Studiebesök hos SFI i Falkenberg; med fokus på flexibla och digitala lösningar samt APL-handledning.
- Deltagande i konferens hos Yrkesväg Karlstad; där särskilt intresse riktades mot utveckling av SFI med praktik och studiehandledning på modersmål.

Dessa kontakter har bidragit till att bredda perspektiven och inspirera till fortsatt utveckling av arbetssätt inom den egna verksamheten.

Samverkan med arbetslivet har skett genom kompetenskarläggningsmöten, studiebesök och gästföreläsningar samt gemensam planering av kombinationsutbildningar för att matcha arbetsmarknadens kompetensbehov. Kommunens näringslivsråd är ytterligare exempel på samverkansområde med närings- och arbetsliv, där även politiker och externa aktörer deltar.

Samverkan har även skett genom en lokal överenskommelse med Arbetsförmedlingen och genom en samverkansnod för vuxenutbildningar i norra Bohuslän (Strömstad, Tanum, Munkedal, Sotenäs och Lysekil). Gällande Arbetsförmedlingen har den lokala överenskommelsen nu utökats till att innefatta samtliga kommuner i samverkansnoden.

Ett område vi arbetat med är ”tillsammansodling”. Genom samverkan mellan SFI och en ideell förening som arrenderar mark av kommunen på ön Koster, har våra elever kunnat odla tillsammans med öborna. Detta är en typ av samverkan med samhället som ger mycket goda ringar på vattnet för alla involverade. *Se citat och bilder längre ner i rapporten.*

# Erfarenheter och implementering

En viktig lärdom är att det krävs tid och resurser för att utveckla och etablera nya utbildningar, särskilt i en mindre kommun där elevunderlaget är begränsat. Ett återkommande hinder har varit svårigheten att rekrytera elever, och i några fall även pedagoger, till vissa utbildningar - vilket har lett till att planerade starter fått skjutas upp eller ställas in.

Organisatoriskt har det varit avgörande att skapa utrymme för kompetensutveckling, samplanering och kollegialt lärande. Projektet har lett till utveckling av flera nya arbetssätt och metoder. Vårt vidare arbete beskrivs i implementeringsplanen och vi kan konstatera att stora delar kan genomföras inom befintlig organisation med egen budget. Budgetmässigt har projektmedlen möjliggjort utvecklingsarbete och kompetensutveckling. Det finns en oro för att minskade statsbidrag för yrkesutbildningar kan påverka möjligheten att upprätthålla arbetet efter projektslut.

Att arbeta med kortare, målinriktade yrkesutbildningar kan vara ett effektivt sätt att skapa progression för målgruppen. Samverkan med arbetsliv och andra utbildningsaktörer är avgörande – både för att forma relevanta utbildningar och för att skapa hållbara strukturer. Det är också värdefullt att arbeta med ett gemensamt förhållningssätt, som BIP, för att säkerställa fokus på slutmålet arbete för alla våra elever genom verksamhetens alla led. Inom några områden ser vi behov av ytterligare utvecklingsarbete:

- Behov av nya varianter på utbildning för handledare och förbättringspotential kring mottagande av elever på arbetsplatserna.
- Studiehandledning på modersmål ett område där mer kompetens behövs. En modell för finansiering av tjänst behöver ses över.
- Det är fortsatt behov av en närmare samverkan på individnivå, med Arbetsförmedlingen och kommunens arbetsmarknadsenhet (AME) för att säkra att individer inte hamnar mellan olika insatser.
- Yrkesråden är en viktig kontaktyta med arbetsgivare, andelen arbetsgivare som deltar behöver ökas. Kompenskartläggningsmöten med arbetsgivare har varit ett lyckat tillvägagångssätt för att stärka samarbetet och ge en tydligare bild av arbetsmarknadens behov. Det har även haft positiva effekter på att tillhandahålla APL-platser.

## Berättelse från deltagare

Nedan följer några bilder och citat från elever och lärare kopplat till våra aktiviteter och kombinationsutbildningar.

### Servicemedarbetare i vårdmiljö



*"Språket är en nyckel för att leva och bo här, jag har vuxit som person under utbildningen."*

*"Det känns som en frihet att veta vad jag ska göra när jag jobbar, jag känner mig som en starkare kvinna."*

*"Jag vill vidare till universitetet, men först ska jag studera till undersköterska."*

### Föräldraskapskurs



Lärarcitat:

*"Genomförandet har tagits väl emot av eleverna! Kursen har varit jättebra, de har lärt sig mycket om samhället och känner sig tryggare. Nu vet de vart man kan vända sig om de får lite svårare utmaningar inom familjen".*

Alla elever fick diplom efter genomgången utbildning och en av eleverna uttryckte glatt: *"Detta är mitt första diplom i Sverige!"*

## Odling på schemat tillsammans med öbor på Kosteröarna – utökad studie- och yrkesvägledning och BIP



Våra lärare berättar:

*”Gemenskapen bland eleverna har stärkts.”*

*”De har fått en högre grad av självkänsla!”*

*”Eleverna pratar ofta om upplevelserna på Koster - många goda minnen och kunskap för livet.”*

*”Vi tycker att eleverna vågar ta för sig mer!”*

*”Tar sig an framtiden på ett mer lättamt och framgångsrikt sätt.”*

*Hur mäter man delaktighet?*

En av eleverna sa efter skördefesten:

*”Det här är det bästa som hänt mig sedan jag kom till Sverige”.*

## Säljare



Elevcitat i samband med examen:

*"Jag är stolt!"*

*"Jag har fått mitt första jobb!"*

*"Jag behövde yrkessvenskan och språkstödet för att lära mig alla ord inom sälj."*

*"Lärarna är viktiga motivatorer, nu har jag hittat min väg."*

*"Jag har haft mycket kontakt med skolans studie- och yrkesvägledare, det har varit en stor hjälp framåt."*

*"APL var bra för då fick jag öva på svenskan."*

*"Jag har fått lite arbetslivserfarenhet genom APL och skrivit mitt första CV och ett personligt brev, nu kan jag söka arbete."*

*"Nu tänker jag att jag vill fortsätta att utbilda mig, kanske på universitetet!"*

## Referenser

[Nationellt centrum för svenska som andraspråk](#)

[Stödmaterial för kombinerade språk- och yrkesutbildningar inom komvux - Nationellt centrum för svenska som andraspråk](#)

[Helena Reierstam - Stockholms universitet](#)

[BIP som förhållningssätt - VGR Folkhögskolor](#)